

UiO • Universitetet i Oslo

Repetisjon av samspill + rike bilder

IN1030

tarams@uio.no

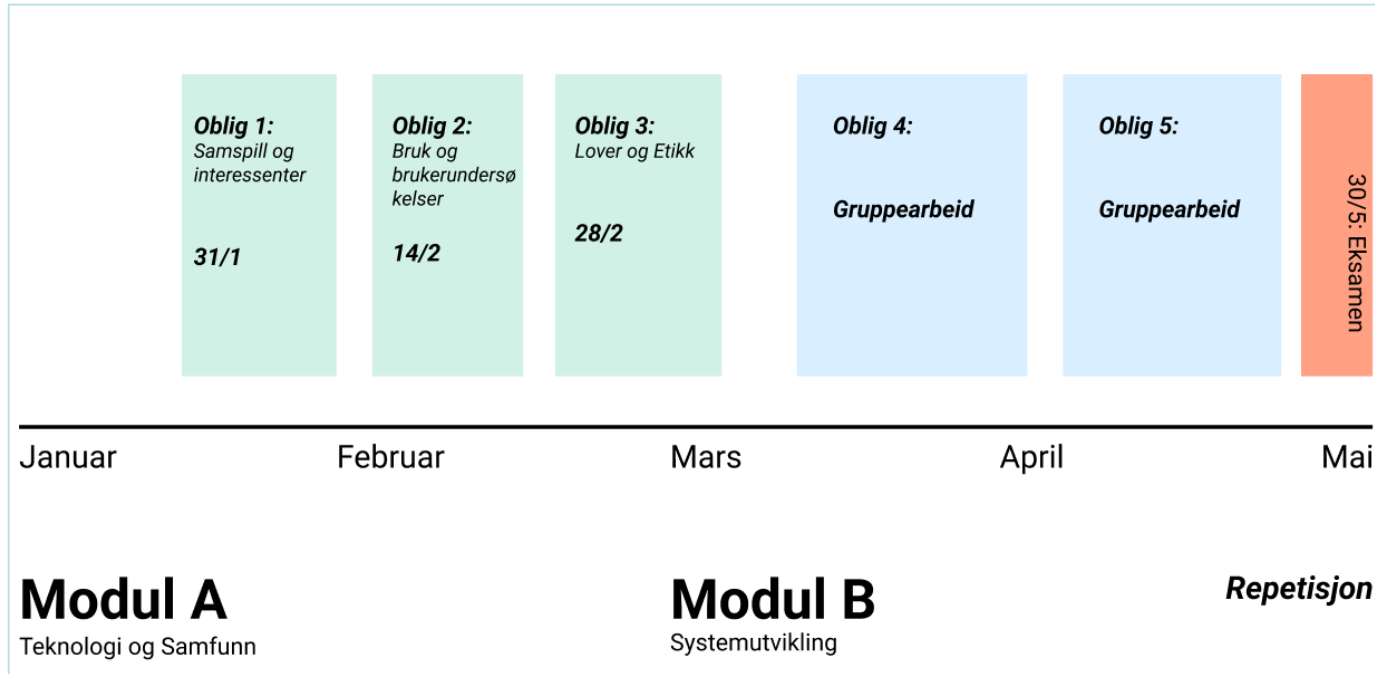

Plan for i dag

- Samspill mellom teknologi og mennesker
- Rike bilder
- Notasjon
- Argumentasjon
- Info om eksamensoppgaver

IN1030 - Systemer, krav og konsekvenser V22

Læringsmål

«Kan du drøfte samspillet mellom digital teknologi og individer, organisasjoner og samfunnet.»

Relevante pensumbidrag

Notat om samspill (Hovde & Herstad)

Notat om Rike bilder (Bratteteig & Herstad)

The Rich Picture - A Tool for Reasoning About Work Context
(Monk & Howard)

+ forelesningene

Teknologisk utvikling

- Skjer ikke i et vakuum
- Da må vi tenke på hva slags kontekst er dette i
- Hvem blir påvirket?
- Hvem får være med? Ikke være med?
- Ulike agendaer?
- Møtet mellom teknologi og mennesker
- Hvordan foregår det samspillet?
- Hvordan påvirker samspillet utviklingen?

Påstander

1. Samspillet endrer samfunns- og levetilstand på måter som har store konsekvenser.
2. Disse endringene er vanskelige fullt ut å planlegge, styre og forutse.
3. Samspillet involverer mange ulike aktører eller interesser.
4. Disse interessentene deltar i (sam)spillet med ulike ressurser, de har ulike motiver og de får ulike gevinster av å involvere seg.
5. Mellom interessentene kan det oppstå konflikter og motsetninger, men også dannes allianser og ulike mer eller mindre stabile nettverk.
6. Samspillet utvikler seg gjennom valg og prioriteringer.
7. Men kan også noen ganger fremstå som situasjoner preget av delvis tvang, fristelser en ikke kan motstå eller nye rutiner som er vanskelige å endre.
8. Teknologiske endringer kan være sterke eller svake sosiale hint der konsekvensene av å ikke "ta dette hintet" kan være mer eller mindre alvorlige.
9. Når noe går galt i samspillet vil en lete etter den eller de ansvarlige – bebreide selve teknologien, det systemet der teknologien iverksettes i eller brukerne av systemet.
10. Samspillet utvikler seg som en opplærings- og oppdragelsesprosess der en både modifierer og tilpasser teknologien, men også utvikler "nye" mennesker med andre verdier, kapasiteter og ferdigheter enn tidligere

Kort oppgave

- Velg ut to påstander som du mener at passer til måten vi bruker teknologi i undervisningen på UiO
- Skriv et lite avsnitt om hvorfor
- Husk å si hvilke påstander du har valgt
- Skriv ett argument for hver av de om hvorfor de er relevante
- «Påstanden kan vi tenke oss er relevant fordi ...»
- «I dag er det mye fokus på blablabla. Dette ser vi også blir poengtert i påstanden som sier at ...»

- «På grunn av (kort henvisning til hva du skrev), kan vi argumentere for at påstanden beskriver dagens situasjon på en god måte»

Hva er en interessant?

Interessent Hentet fra “Notat om samspill”

Hvem: “En **interessent** kan være en **person, gruppe, organisasjon** eller **institusjon.**”

Interesse / behov: “For en interessent har **utforming**en av en løsning eller **utfallet** av en hendelse **betydning**. De har derfor et **uttalt** eller **uuttalt** ønske om eller behov for å **påvirke utforming**en eller **utfallet.**”

Relasjonsforhold: “Interessentenes ønsker kan være **sammenfallende, forenlige, delvis motstridende** eller stå i et klart **motsetningsforhold**. De som er bærer av ønskene kan noen ganger samhandle direkte og forhandle om løsninger, de kan bringes i kontakt med hverandre via en tredjepart eller de kan være ukjente for hverandre.”

Mulige forvirringspunkter

Interessent / interesse

- En interessent er en person, gruppe eller organisasjon som kan påvirke eller bli påvirket av en sak eller et anliggende, for eksempel en digital teknologi
- Interesse (eng. concern), visse faktiske eller bare forestilte behov som søkes tilfredsstilt av en interessent

Interessent / aktør

- Interessent er et videre begrep enn aktør
- Aktører er alle grupper eller personer som anvender systemet
- Det kan også være øvrige systemer som blir anvendt av systemet
- Sekundæraktører: Er nødvendig for å realisere målene til primæraktør
- Primæraktører: har egne mål med systemet

Rike bilder – hva?

- Rike bilder og beskrivelsen av interessenter og deres interesser er teknikker innenfor det vi kaller **interessentanalyse** (eng. stakeholder analysis)
- Stammer fra **sosioteknisk** tilnærming til samspill mellom mennesker og teknologi
- Et sosio-teknisk system innbefatter hvordan mennesker og teknologi forholder seg til hverandre (relasjoner).
- Sosio-tekniske systemer består av tekniske systemer, men også prosesser og interessenter som bruker og samhandle med det tekniske systemet.
- Sosio-tekniske systemer er ofte komplekse (complex)

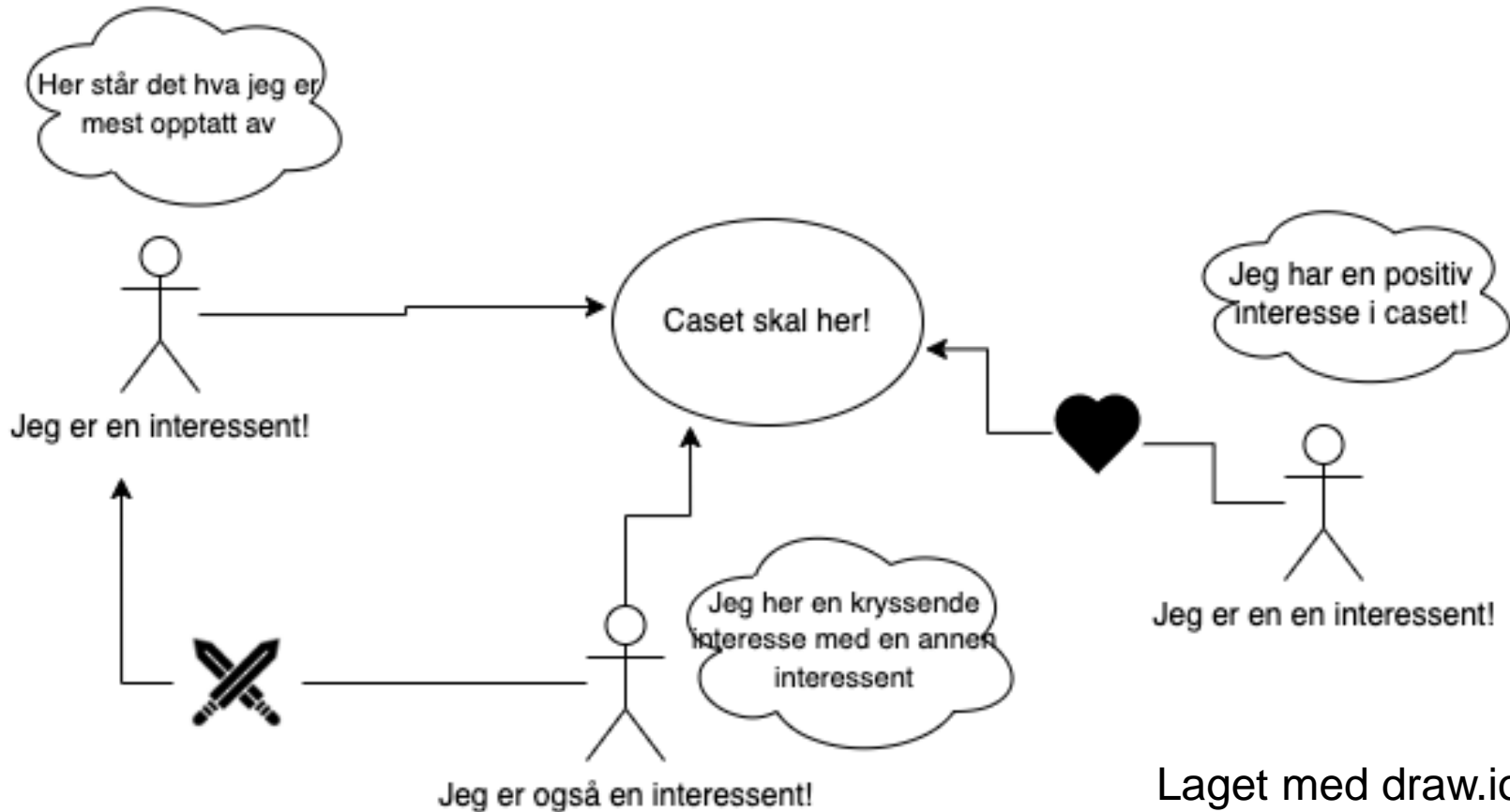
Rike bilder – hvorfor?

- Her kommer rike bilder inn!
- En måte å få oversikt over store komplekse situasjoner
- Men det betyr altså at vi forenkler
- Oversikt, kommunisere, forhandle, tenke
- Får frem ulike perspektiver
- En av mange teknikker for å representere situasjoner/virkeligheter
- Klargjøre egne tanker
- Brukes for å utvikle eller endre systemer og tjenester, analysere eksisterende systemer, for å evaluere systemer

Rike bilder – hvordan?

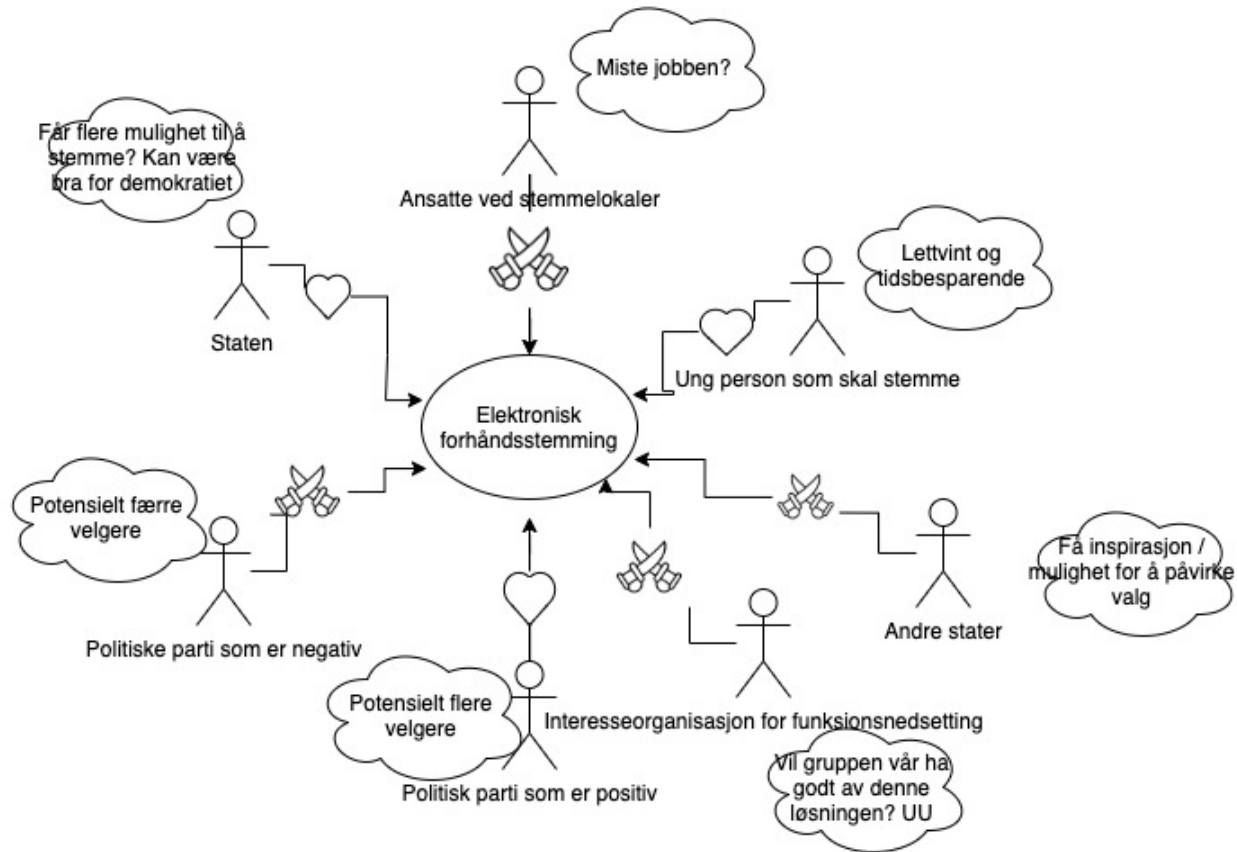
- Start med caset. Det er den nåværende situasjonen du skal tegne
- Finn interessentene og tenk over hva deres relasjon til situasjonen er
- Tenk over hva du vet om de ulike interessentene, men forsøk også å tenk over hva du ikke vet noe om (enda)
- Tegn relasjonene mellom interessentene (streker og ev. hjerter)
- Illustrer eventuelle konflikter som kryss eller kryssede klinger
- Du kan også ta med elementer av konteksten, som sosiale, økonomiske, politiske og miljørelaterte faktorer
- Bruk tankebobler for å forklare interessentenes interesser (concerns)
- Om mulig, bruk begreper som interessentene bruker i tankeboblene

Notasjon i IN1030

Laget med draw.io

Hentet fra min eksamensbesvarelse – hva kunne vært gjort bedre? Relasjoner mellom interessentene?

Oppgave

- 1. Bruk 5 min på å identifisere noen av Matprat sine interesser**
- 2. Identifiser følgende:**
  - **relasjoner mellom interessentene**
  - **interessentenes interesser i systemet**
  - **eventuelle konflikter mellom interessentene**

Hvordan argumenterer vi?

Hvordan skriver vi en diskusjonsoppgave?

Og hvorfor er dette viktig?

Skrive en diskuterende oppgave

- Argumentasjon: påstand + begrunnelse.
- Diskusjon er: egne påstander som drives gjennom argumentasjon (altså begrunnelser for påstander).
- Her bruker GJERNE eksempler og påstandene settes opp mot hverandre.

Tre tips til en god drøfting

- Ikke still en masse spørsmål: Husk at dersom du stiller et spørsmål i en akademisk tekst, forventer leseren at du skal svare på det. Det å stille «undrende» spørsmål, er ikke det samme som å drøfte. Mange spørsmål etter hverandre er dessuten utmattende å lese.
- Gå systematisk til verks: Skriv helst bare om ett tema per avsnitt, og gjør deg ferdig med ett poeng før du går videre til noe annet. Ikke redegjør og drøft i samme setning. Tenk også på at det du skriver, skal være forståelig for andre.
- Relevant konklusjon: Oppsummer eller konkluder med essensen av det du har skrevet. Ikke skriv en intetsigende konklusjon som kunne stått i enhver besvarelse. (OBS: mange sliter med å skrive en faktisk konklusjon).

Fler tips!

- Det er viktig å kunne se noe fra flere sider
- «Caset forklarer at ..., men vi kan likevel tenke på ...»
- Forskjell på å si at noe «er» og at noe «bør være»
- Drøfting innebærer ofte litt usikkerhet – da får vi ord og uttrykk som «kanskje», «argumentere for», «hvis», «kan tenke oss», osv
- Du må ikke alltid ha svaret! I drøfting er ofte veien like viktig
- Skriv fullstendige setninger – sensor kan ikke lese mellom linjene

Eksamen

- Per nå: På eksamen vil det bli lagt opp til at dere laster opp en pdf (inkludert diagrammer) som besvarelse i Inspira, og det vil bli gitt tillegg på 30 minutter for å gjøre dette
- Tidligere oppgaver finner dere på emnesiden
- Se på Emma sin bibel og sjekk ut Power Pointen hennes med tidligere eksamensoppgaver